5.10.2026

Lisäselvitys

10 ehdotusta pitkäaikaistyöttömyyden taklaamiseksi

Nopeasti toteutettavat toimenpiteet

1. **Työ- ja toimintakyvyn arviointi sekä palveluketjut kuntoon**

   Lisätään hyvinvointialueiden vastuuta työkyvyn arvioinnista, terveystarkastuksista, työttömien hoidosta ja kuntoutuksesta. Rakennetaan toimiva yhteinen prosessi hyvinvointialueiden, työllisyysalueiden ja Kelan välille niin, ettei pitkäaikaistyötön jää organisaatioiden väliin. Päihde- ja mielenterveyspalvelut kytketään nykyistä tiiviimmin kokonaisuuteen.

2. **Taloudelliset kannustimet työnantajille pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten palkkaamiseen**

   Luodaan nykyistä yksinkertaisempia ja automaattisia kannustimia. Palkkatukea uudistetaan palauttamalla työssäoloehdon kertyminen, jonka lisäksi palkkatuen hakemisen prosessia kevennetään. Lisäksi tulee harkita vero- tai sivukuluhelpotuksia sekä erityisiä kannustimia pk-yrityksille yli 55-vuotiaiden palkkaamiseen. Tuen pitäisi synnyttää aidosti uutta työtä eikä muuttua yleiseksi yritystueksi.

3. **Osa-aikatyön kannustimia parannetaan ja suojaosa palautetaan**

   Osa-aikatyö tunnistetaan aidoksi työllistymisen muodoksi erityisesti silloin, kun työkyky ei riitä kokoaikatyöhön. Työttömyysturvan suojaosa palautetaan ja sitä korotetaan määräajaksi (kunnes työllisyystilanne paranee merkittävästi). Etuusjärjestelmän pitäisi tehdä työn vastaanottamisesta aina kannattavaa. Osa-aikatyön tulee toimia väylänä kokoaikaisempaan työhön, ei työttömyysjaksojen kierteenä.

4. **Työnantajayhteistyötä, työnvälitystä ja työn muotoilua vahvistetaan**

   Työllisyyspalvelujen painopistettä siirretään hallinnollisesta asiakasprosessista aktiiviseen työnvälitykseen ja työnantajapalveluihin. Työtehtäviä voidaan pilkkoa ja muotoilla vastaamaan erilaista työkykyä. Työantajille suunnattavien aktiivisten työvoimapalveluiden tehtävänä on ennalta ehkäistä työttömyyden pitkittymistä.

5. **Uudistetaan työkyvyn, kuntoutuksen ja sosiaaliturvan kokonaisuutta**
   Uudistetaan työkyvyn arviointia, kuntoutusta ja sosiaaliturvaa siten, että jäljellä

CC BY ND

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

oleva työkyky voidaan nykyistä paremmin hyödyntää. Yhteensovitetaan etuuksia, kuntoutusta ja työllisyyspalveluja sekä vahvistetaan osittain työkykyisten mahdollisuuksia osallistua työelämään.

Hallitusohjelmatasoiset, pidemmän aikavälin, toimenpiteet

6. **Hyvinvointialueille vahvempi vastuu ja taloudelliset kannustimet työllisyyden edistämiseen**
   Hyvinvointialueille taloudellinen kannustin työikäisten työ- ja toimintakyvyn sekä työllistymisen edistämiseen. Vaihtoehtona rahoitusvastuu työttömyysturvasta, esimerkiksi kuntoutuksen ajalta. Kauimpana työmarkkinoista olevien osalta arvioidaan, kuuluvatko työllisyysetuudelle. Eri toimijoiden kannustimet sovitetaan yhteen siten, ettei uusia osaoptimointikuoppia, esimerkiksi kannustinta siirtää osatyökykyisiä liian helposti työvoiman ulkopuolelle.

7. **Välityömarkkinat ja tuetun työn mahdollisuudet**
   Luodaan välityömarkkinoita niille, joiden siirtyminen suoraan avoimille työmarkkinoille ei ole realistista. Järjestösektorilla tehtävä työ sekä pysyvämmät työelämäosallisuuden ratkaisut kuten yhteiskunnalliset yritykset.

8. **Työllistämisehto julkisiin hankintoihin**
   Julkisten toimijoiden hankinnoissa, etenkin valtion hankinnoissa, otetaan soveltuvissa kohteissa käyttöön työllistämisehto, jonka kohderyhmänä ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät ja osatyökykyiset. Samalla seurataan konkreettisesti syntyneitä työkuukausia ja kustannuksia.

9. **Työllisyyspalvelujen asiakasprosessia kevennetään ja harkintavaltaa lisätään**
   Työnhakuvelvoitteita ja muita lakisääteisen palveluprosessin elementtejä kevennetään esimerkiksi määräaikaishaastatteluvelvoitteita vähentämällä. Työllisyysalueille annetaan enemmän mahdollisuuksia kohdentaa resurssit asiakkaan todellisen tarpeen perusteella. Työllisyyspalveluiden mekaaninen kategorisointi laki- ja ei-lakisääteisiin palveluihin lopetetaan. Palveluita selkeytetään palvelureformilla.

10. **Osaamisen tunnistamista, koulutusta ja työvoiman liikkuvuutta helpotetaan**
    Otetaan käyttöön nopeita osaamisnäyttöjä ja lyhyitä täydennyskoulutuksia. Lisätään mahdollisuuksia tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien suorittamiseen. Helpotetaan opintojen loppuun saattamista työn ohessa. Liikkuvuustukia kehitetään niin, että työn vastaanottaminen toiselta paikkakunnalta on taloudellisesti mahdollista. Kieli- ja kotoutumiskoulutus yhdistetään työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen, ja seuraavasta askeleesta sovitaan ennen koulutuksen päättymistä.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi